

JULKISET ASIAKASPÄÄTTEET SUOMESSA

**Maksuttomien julkisten asiakaspäätteiden tila ja tarve Suomessa
vuonna 2004**

**Asiakaspäätetyöryhmän
selvitys hallituksen tie-
toyhteiskuntaohjelman
ministeriryhmälle
15.12.2004**

SISÄLLYSLUETTELO:

1. YHTEENVETO	2
2. JOHDANTO	3
<i>Selvityksen tausta</i>	<i>3</i>
<i>Selvityksen tarkoitus</i>	<i>4</i>
3. MAKSUTTOMIEN ASIAKASPÄÄTTEIDEN TILA	4
<i>Kirjastot</i>	<i>4</i>
<i>Yhteispalvelupisteet</i>	<i>7</i>
<i>Työvoimatoimistot</i>	<i>7</i>
<i>KELA:n paikallistoimistot ja verohallinnon toimipisteet sekä muut julkiset pisteet.....</i>	<i>8</i>
4. KOULUJEN JA KOTIEN TIETOKONEKANTA SEKÄ INTERNETIN KÄYTTÖ TYÖPAIKOILLA	8
<i>Koulujen tietokoneet ja tietoliikenneyhteydet</i>	<i>8</i>
<i>Kotien tietokoneet ja tietoliikenneyhteydet sekä Internetin käyttö työpaikoilla</i>	<i>9</i>
5. NYKYINEN JA LÄHITULEVAISUUDEN TARVE ASIAKASPÄÄTTEILLE	10
6. EHDOTUKSET	13
<i>Ehdotuksen yleiset perusteet.....</i>	<i>13</i>
<i>Asiakaspäätekehityksen ja kotipäätteiden vaikutus tarpeeseen</i>	<i>13</i>
<i>Hankkeen hallinnointimalli</i>	<i>14</i>
<i>Hankkeen kohteet</i>	<i>14</i>
<i>Rahoitus.....</i>	<i>15</i>
LIITTEET	17

1. Yhteenveto

Työryhmä selvitti asiakastietokoneiden määrää ja tietoliikenneyhteyksiä yleisissä kirjastoissa, Yhteispalvelupisteissä, työvoimatoimistoissa, kansaneläkelaitoksen (KELA) paikallistoimistoissa ja verohallinnon toimipisteissä sekä muissa julkishallinnon pisteissä. Lisäksi kartoitettiin koulujen ja kotien tietokoneet ja tietoliikenneyhteydet sekä Internetin käyttö työpaikoilla. Päätteiden määrän ja tarpeen selvittämisen lisäksi työryhmä osallistui asiakaspäätteiden JHS-suosituksen laadintaan. Selvitystä varten tehtiin kirjastoihin kysely, joka antoi alueellista, kuntakoon mukaista ja kirjastokohtaista tietoa kirjastojen laitteistosta, asiakastietokoneista, tietoliikenneyhteyksistä, saatavilla olevasta atk-tuesta sekä henkilöstön verkkopalvelujen käytöstä.

Työryhmän selvitysten perusteella Suomessa on vuoden 2004 syksyllä noin **5 500 – 6 000** maksutonta julkishallinnon asiakaspäätettä. Näistä päätteistä suurin osa on kirjastoissa. Asiakaspäätteitä on myös huomattava määrä työvoimatoimistoissa, Yhteispalvelupisteissä ja kuntien virastotaloissa.

Päätteiden määrä ei anna todellista kuvaa tilanteesta ja tarpeesta. Laitekanta on vanhaa ja osittain pois käytöstä. Käyttäjän kannalta on oleellista, että laitteet ja tekniikka toimivat ja henkilökunta osaa opastaa ja auttaa eri tilanteissa. Työryhmän mielestä kansalaisten mahdollisuuteen käyttää sähköisiä palveluita tulee panostaa riittävästi. Käyttäjien opastus, henkilöstön täydennyskoulutus ja tukipalvelu varmistaisivat sen, että laitteisiin kohdistetut investoinnit tulevat hyödynnetyksi ja kannattaviksi.

Päätteiden hankinta on tähän asti ollut pääosin kuntien vastuulla. Valtion erityisavun tarkoituksena on tasoittaa kansalaisten alueellista ja osaamistasosta johtuvaa eriarvoisuutta, edistää kuntien ja eri hallintokuntien välistä yhteistyötä, kansalaisten verkkopalvelujen käyttöönottoa ja julkisen hallinnon sähköistä asiointia.

Kirjastoista on muodostunut käyttäjille eräänlaisia tietoyhteiskunnan kohtauspisteitä. Kirjastojen perustehtävä on tiedonhallinta ja siihen opastaminen. Tietokoneen käytön ja sähköisen asioinnin yleinen opastaminen ovat yhä kasvava lisätehtävä. Mikäli halutaan hyödyntää sitä tosiasiaa, että kirjasto tavoittaa suuren osan väestöstä, lisäpanostus kirjastoihin on tuloksellisin, edullisin ja pitkäjänteisin tapa laajentaa sähköistä asiointia. Lisäpanostuksesta hyötyvät valtio, kunnat ja käyttäjät.

Työryhmä päätyi esittämään asiakaskoneiden lisäämistä kirjastoihin ja Yhteispalvelupisteisiin. Uutena asiana työryhmän arvioinnissa tuli esiin, että kansalaisten sähköisen asioinnin opastamiseksi tarvitaan panostamista henkilöstön täydennyskoulutukseen ja atk- ja verkkotukihenkilöiden palkkaamiseen. Yhteispalvelupisteiden lisäresursoinnilla parannetaan taajamien tilannetta. Valtion erityistuki kirjastoille kohdistetaan ensisijaisesti pieniin kuntiin, kirjastoautoihin sekä atk- ja verkkotukipalvelun ja täydennyskoulutuksen aloittamiseen.

Kevään 2004 kehysratkaisun yhteydessä tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmä kohdensi julkisen hallinnon sähköisen asioinnin laajentamiseen kirjastoissa vuosille 2005 – 2007 yhteensä 1,4 miljoonaa euroa. Kirjastoselvitys osoittaa, että perustellut tarpeet ylittävät tämän huomattavasti. Työryhmä esittää, että ministeriryhmä harkitsisi näille vuosille tarpeet huomioon ottavaa määrärahojen lisäystä opetusministeriön kirjastomomentilla.

2. Johdanto

Selvityksen tausta

Julkisella maksuttomalla asiakaspäätteellä tarkoitetaan tietokonetyöasemaa tai -päättettä, joka on yhteydessä avoimeen tietoverkkoon, joka on käyttäjälleen maksuton ja jonka äärelle pääsyä ei ole rajoitettu. Maksuttoman päätteksen kautta tulisi olla mahdollista muun muassa Internetin selailu, tiedonhaku, sähköpostin luku sekä julkishallinnon verkkopalveluiden ja pankkipalveluiden käyttö. Julkisiin maksuttomiin asiakaspäätteisiin liittyy myös mahdollisuus saada maksutonta päätteksen ja palveluiden opastusta pisteiden henkilökunnalta.

Julkishallinnon maksuttomia asiakaspäätteitä on kirjastoissa, Yhteispalvelupisteissä, työvoimatoimistoissa, Kelan toimipisteissä, valtion virastoissa sekä muissa julkisissa toimipisteissä.

Julkisilla asiakaspäätteillä on merkittävä rooli suomalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksien ja sähköisen asiointin kehittämiseksi. Asiakaspäätteillä voidaan varmistaa kaikkien suomalaisten tasa-arvoinen pääsy tietoverkkojen, tietolähteiden sekä yhä enenevässä määrin sähköistyvien palveluiden äärelle. Helppokäyttöiset päätteet tarjoavat lisäksi turvallisen pääsyn tietoverkkoihin, ja opastava henkilökunta tukee ihmisten tietoyhteiskuntavalmiuksien kehittymistä heidän osaamistasostaan riippumatta.

Asiakaspäätteiden käyttötarkoitus vaihtelee julkishallinnon toimipisteiden välillä. Esimerkiksi kirjastoissa painottuvat julkishallinnon sähköisen asiointin lisäksi tiedonhaku Internetistä ja muista sähköisistä kanavista. Työvoimatoimistoissa päätteiden käyttö painottuu puolestaan työpaikkojen hakuun liittyvään asiointiin. Kaikkia julkisia asiakaspäätteitä käytetään kuitenkin yleisesti henkilökohtaiseen yhteydenpitoon (esimerkiksi sähköposti ja chattailu) ja pankkipalveluiden käyttöön.

Keväällä 2002 maksuttomien asiakaspäätteiden lisäämistä suunnitteli kulttuuriministeri Suvi Lindenin asettama asiakaspäätetyöryhmä. Ryhmä pohti päätteiden lisäämistä, hankintaa, rahoitusta ja sijoittamista. Ryhmän esitysten pohjalta opetusministeriön talousarvioesityksissä on vuodesta 2002 asti esitetty määrärahan varaamista maksuttomien asiakaspäätteiden hankintaan.

Tietoyhteiskuntaneuvoston Julkishallinnon sähköinen asiointi –jaosto, Tietoliikenneyhteydet ja digitaalinen televisiotoiminta –jaosto ja Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksien kehittämisjaosto tekivät kesällä 2004 aloitteen tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmälle ja tietoyhteiskuntaneuvostolle maksuttomien asiakaspäätteiden rahoitustilanteen korjaamiseksi. Jaostot esittivät, että asiakaspäätteiden hankintaa varten valtion talousarvioon vuodelle 2005 varattaisiin rahaa opetusministeriön esittämällä tavalla.

Jaostojen aloite maksuttomista asiakaspäätteistä käsiteltiin hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmässä 11.8.2004 ja tietoyhteiskuntaneuvostossa 25.8.2004. Ministeriryhmä totesi, että asia maksuttomista asiakaspäätteistä on tärkeä, mutta aloitteen käsittely vaatii aikaisän, jotta todellinen tilanne ja tarve voidaan selvittää. Tietoyhteiskuntaohjelman toimiston sai ministeriryhmältä tehtäväksi selvittää asiakaspäätteiden tilanne yhdessä Kuntaliiton ja muiden toimijoiden kanssa.

Maksuttomien asiakaspäätteiden määrän ja tarpeen selvittämistä varten perustettiin tietoyhteiskuntaohjelman toimiston aloitteesta niin sanottu asiakaspäätetyöryhmä. Ryhmän puheenjohtaja oli johtaja Jukka Liedes opetusministeriöstä ja jäsenenä hallinnollinen avustaja Ville-Veikko Ahonen tietoyhteiskuntaohjelman toimistosta, suunnittelija Leni Haavisto sisäasiainministeriöstä, tietohallintopäällikkö Heikki Haukurauma työministeriöstä, kulttuuriasiainneuvos Kirsti Kekki opetusministeriöstä, yli-insinööri Ritva Kivi opetushallituksesta, erityisasiantuntija Pekka Kopra Suomen Kuntaliitosta sekä toiminnanjohtaja Sinikka Sipilä Suomen Kirjastoseurasta.

Päätteiden määrän ja tarpeen selvittämisen lisäksi työryhmä osallistui JHS-suosituksen laadintaan asiakaspäätteistä. Suositustyötä ohjaa Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan (JUHTA) JHS-jaosto. Tarkoituksena on laatia JHS-suositus, jolla ohjeistetaan julkishallinnon toimijoita asiakaspäätteiden ja niihin liittyvien ohjelmistojen ja palveluiden hankinnassa sekä päätteiden käyttöönotossa, sijoituksessa, käytössä, hallinnoinnissa ja ylläpidossa. Asiakaspäätetyöryhmän jäsenet muodostavat myös JHS-työryhmän, jonka puheenjohtajana toimii johtaja Jukka Liedes opetusministeriöstä ja sihteerinä JHS-jaoston sihteeri Tommi Karttaavi sisäasiainministeriöstä. JHS-suositus pyritään saamaan valmiiksi vuoden 2004 loppuun mennessä.

Selvityksen tarkoitus

Tässä asiakaspäätetyöryhmän selvityksessä luodaan katsaus maksuttomien asiakaspäätteiden tilaan Suomessa sekä analysoidaan päätteiden tarvetta. Päätteiden lukumäärän lisäksi on pyritty selvittämään päätteiden alueellinen jakautuminen ja palvelukyky. Selvityksessä on huomioitu aikaisemman asiakaspäätetyöryhmän vuonna 2002 luoma päätteiden hallinnointi- ja rahoitusmalli¹. Asiakaspäätetyöryhmän pohditaan laajasti ottaen huomioon muun muassa koulujen tietokonekanta ja viime vuosina voimakkaasti yleistyneet kotitietokoneet ja kotien internet-yhteydet.

Selvityksessä on kerätty eri tietolähteistä ajantasaisin tieto päätteiden määrästä eri toimipisteissä ja niiden alueellisesta jakautumisesta. Selvityksessä käytetyt tiedot ovat pääosin vuoden 2003 ja 2004 tietoja. Saatavilla olevien ja erikseen selvitettyjen lukujen sekä laadullisten arvioiden pohjalta on analysoitu päätteiden lisätarvetta.

Selvityksen tarkoituksena on ollut muodostaa mahdollisimman tarkka pohja mahdollisen budjetissa osoitettavan lisärahoituksen harkintaa varten. Tämä on edellyttänyt tilannekatsauksen lisäksi arvioinnin tarkentamista lisärahoituksen tarpeesta samoin kuin rahoituksen kohdentamisesta asiakaspäätteiden hankintaan, päätteiden ja ohjelmistojen päivittämiseen sekä opastuksen ja neuvonnan järjestämiseen.

Selvitys luovutetaan tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmälle.

3. Maksuttomien asiakaspäätteiden tila

Kirjastot

Kirjastolla tarkoitetaan tässä yleistä kirjastoa, jolla on hyväksytty fyysinen tila, riittävät aukioloajat ja jonka pitkäjänteisestä kehittämisestä ja palveluista vastaa ammattihenkilöstö. Palveluiden tavoitteena on muun muassa "edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia kansalaisvalmiuksien kehittämiseen" (kirjastolaki). Kirjastot ovat avoimia kaikille ja niiden palvelut on osoitettu koko väestölle.

Kirjastojen perustehtävä on eri muodoissa olevan tiedon järjestäminen ja sen välittäminen asiakkaille. Kuntien velvollisuus on huolehtia kirjastojen peruspalvelujen järjestämisestä. Internetyhteyksin varustettuja asiakastietokoneita käytetään kirjastoissa normaaliin kirjastoasioimiseen: tiedonhaku kirjastojen omista ja muiden kirjastojen kokoelmista, pääsy kirjaston lisensoituihin tietokantoihin ja verkkopalveluihin, tiedonsiirto, kirjastojen sähköinen asiointi (aineiston varaus ym.), julkisen hallinnon sähköinen asiointi (opiskelijoiden verkkopalvelut, työvoimapalvelut, Kela jne.). Asiakkaat tarvitsevat kuitenkin yhä enemmän opastusta myös tietokoneen käytössä ja sähköisessä asiointissa. Tämä on kirjastoille lisätehtävä, johon kunnilla ei ole ollut osoittaa resursseja.

Koko maan kattava verkosto ja suuri käyttöaste

¹ Kts. Muistio asiakaspäätetyöryhmän työskentelystä, 30.7.2002. Opetusministeriö.

Kirjasto tavoittaa suuren osan väestöä. Yhteensä kiinteitä kirjastoyksiköitä on 968. Aukiolotunteja vuodessa on yhteensä 1,5 miljoonaa tuntia. Kirjastoautot huolehtivat syrjäseutujen palveluista 15 800 py-säkillä. Muita miehittämättömiä palvelupisteitä on noin 750. Noin 80 % kuntien asukkaista käyttää kirjastoa ja heistä yli 80 % käyttää kirjastojen asiakastietokoneita. Asiakaskoneiden käyttöaste on suuri. Arviolta yli 6 000 ihmistä käyttää kirjaston asiakaskonetta joka aukiolotunti. Pitkät aukioloajat, verkostoitumisen perinne, monipuolisuus, tunnettuus ja "matala kynnyks" ovat suurten ja kasvavien käyttäjämäärien taustalla.

Kirjastoissa tietokone ja tietojärjestelmät² ovat välttämättömiä välineitä niin henkilökunnan työssä kuin asiakaspalvelussa. Lähes 80 % kuntien kirjastosta muodostaa alueellisen kirjastokimppan eli kuntien välisen yhteistyöverkoston, jolla on yhteinen tietojärjestelmä. Etenkin pienten kuntien palvelujen kehittymisen edellytyksenä on, että ne kuuluvat johonkin laajempaan yhteistyöalueeseen, kirjastokimppaan.

Kirjastojärjestelmän perustaminen vaatii kirjastoa kohden keskimäärin noin 60 000 euron investoinnin, jonka lisäksi järjestelmällä on vuosittaiset ylläpitokustannukset. Esimerkiksi kirjastoauton tietoliikennekulut ovat suuremmat kuin kiinteissä kirjastoissa. Tietokoneen hankinta on vain noin 15 % yksittäisen kirjaston informaatioteknologian kustannuksista.

Opetusministeriön '*Kirjastostrategiassa 2010, tiedon ja kulttuurin saatavuus*' on linjattu kuntien ja valtion työnjako. Toimenpide-ehdotuksessa on muun muassa esitys asiakaspäätteiden lisäämiseksi kirjastoihin. Valtion erityisavun tarkoituksena on tasoittaa kansalaisten alueellista ja osaamistasosta johtuvaa eriarvoisuutta, edistää kuntien välistä yhteistyötä, kansalaisten verkkopalvelujen käyttöönottoa ja julkisen hallinnon sähköistä asiointia. Strategia esittää myös uudenlaisen konseptin laatimista henkilöstön täydennyskoulutukseen lähi- ja etäopetuksena. Kirjastojen laatuvaatimus on määritelty strategiassa: riittävästi koulutettua ammattihenkilöstöä opastamaan asiakkaita, laadukas kirjastojärjestelmä ja standardien käyttö; ajantasainen aineisto ja laitteisto sekä riittävä atk- ja verkkopalvelutuen saatavuus.

Laitteistoresurssiselvitykset vuosina 2000, 2003 ja 2004

Kirjastojen teknistä infrastruktuuria on selvitetty vuosina 2000, 2003 ja 2004. Sisäasiainministeriön Peruspalveluselvityksen mukaan kirjastojen asiakaspäätteitä oli vuonna 2003 keskimäärin 0,5 1000 asukasta kohden. Kirjastopoliittisen ohjelman 2001-2004 suositus on 1 asiakaspäätte 1000 asukasta kohden. Sähköisen henkilökortin (HST) lukulaitteita on yht. 100 kpl 17 kunnassa, josta Tampereen kaupunginkirjastossa 67 kpl (e-Tampere-projekti). Selvityksen toimenpide-ehdotuksissa todetaan, että kirjastojen asiointipäätteitä tulee lisätä kysyntää vastaavasti.³

Lääninhallitusten syksyllä 2004 tekemällä kyselyllä "Kirjastojen digitaaliset verkkoaineistot ja laitteistoresurssit 2004" saatiin kirjastokohtaiset, alueelliset ja kuntakoon mukaiset tiedot työ- ja asiakaskoneiden määrästä, iästä, tietoliikenneyhteyksistä, tukipalvelujen saatavuudesta sekä lisäksi tietoa digitaalisten verkkoaineistojen sisältöjen käytöstä.⁴

Vuoden 2004 lopulla tietokoneita on kirjastoissa kaikkiaan noin 8 930, josta asiakaspäätteitä on **3 630**. Asiakaskoneista lähes kolmasosa on maan 15 suurimmassa, yli 50 000 asukkaan kaupunginkirjastossa. Pääkirjastoissa (429) koneita on noin 6 110, joista asiakaskäytössä 2 350. Sivukirjastoissa (458) koneita on noin 2 500, joista asiakaskäytössä noin 1200. Kirjastoautoissa (192) tietokoneita on noin 150, joista asiakaspäätteitä on vain 14.

² Tieto- eli kirjastojärjestelmän tarkoitus on tukea, helpottaa ja automatisoida kirjastojen toimintoja (muun muassa aineiston luettelointi, lainaus) ja lisäksi pystyä siirtämään dataa eri organisaatioiden tietojärjestelmien välillä. Kirjastojen informaatioteknologiasta suurimman kustannuserän aiheuttaa palvelujen kannalta välttämätön laadukas 4.sukupolven kirjastojärjestelmä. Tarkemmat kirjastojärjestelmän ja teknisen infrastruktuurin laatusuosituksen on kirjattu julkaisuun Kirjastojärjestelmän hankkijan opas, toim. Jarmo Saarti.

³ Tiedot pohjautuvat lääninhallitusten peruspalveluselvitykseen, jossa syksyllä 2003 kartoitettiin julkishallinnon maksuttomien asiointipäätteiden tilannetta virastoissa, kirjastoissa ja yhteispalvelupisteissä. Selvityksen mukaan asiointipäätteistä noin kolme neljäsosaa oli kuntien kirjastoissa. "Kirjastoilla on erittäin keskeinen rooli tietoyhteiskunnan peruspalvelujen tuottajana tässäkin mielessä", todetaan raportissa. (Sisäasiainministeriön julkaisu 27/2004)

⁴ Kirjastojen laite- ja välikäyttöselvitys ja kävijämäärät, kts. liite 4.

Kirjastojen kaikista tietokoneista (työ- ja asiakaskoneet) noin puolet, 4 480 kpl on vuoden 2002 jälkeen hankittuja. Näistä noin 400 konetta on Osuuspankkiryhmän lahjoituksia vuonna 2002. Lahjoitus tuli suureksi avuksi etenkin alle 10 000 asukkaan kuntien kirjastoille. Arviolta yli 60 % asiakaskäytössä olevista internetkoneista on vanhoja ja ajoittain pois käytöstä.

Internetasiakaskoneiden lisatarve kirjastoissa on 2 144 ja kirjastoautoissa 179 kappaletta; yhteensä 2 323 kappaletta. Tämän lisäksi kirjastojen vanhojen, uusittavien internetkoneiden arvioitu lisatarve on 2 288 päätettä. Tarvittava määrä olisi yhteensä 4 611 kappaletta.

Verkkoyhteydet ja tukipalvelut

Itä- ja Pohjois-Suomessa sekä taajamien reuna-alueilla on vielä hitaita tietoliikenneyhteyksiä tai ei lainkaan Internet-yhteyttä. Myöskään kirjastoautoissa ei ole juurikaan käytössä Internetyhteyksiä.

Erittäin nopeita tietoliikenneyhteyksiä (lähiverkko/kiinteä yhteys) on 733 kirjastossa (60,8 %). Vastaava luku oli vuonna 2000 47 %. Melko nopea (Adsl/muu laajakaistayhteys) on 166 (13,8 %) kirjastossa. Hitaita (isnd, modeemi) on 75 kirjastossa (6,2 %). Ei lainkaan internet yhteyttä on ilmoitettu olevan 232 (19,2 %) toimipisteessä (vuonna 2000 vastaava luku oli 37 %). Toimipisteitä, joissa ei ole internetyhteyksiä on Lapin läänissä 25 kpl (35 %), Itä-Suomen läänissä 35 kpl (24 %), Oulun läänissä 31 kpl (23 %), Länsi-Suomen läänissä 100 kpl (18 %) ja Etelä-Suomen läänissä 41 kpl (14 %).⁵

Vuonna 2004 tehdyn selvityksen yllättävin tulos oli, että kirjastojen henkilöstö käyttää arvioitua vähemmän digitaalisia verkkoaineistoja. Etenkin alle 20 000 asukkaan kunnissa henkilöstön atk-tuen ja verkkopalvelujen täydennyskoulutuksen puute aiheuttavat sen, että laitteistoja ja verkkopalveluita ei osata käyttää eikä hyödyntää riittävästi. Näyttää siltä, ettei kirjastojen atk- ja verkkotukipalvelut ole lisääntyneet tarvetta vastaavasti vuodesta 2000. Tämä on huolestuttavaa, koska asiakkaat tarvitsisivat yhä enemmän henkilökunnan opastusta niin tietokoneen, verkkopalvelujen sisältöjen kuin julkisen hallinnon sähköisten palvelujen käytössä. Kirjastoissa ei ole riittävästi henkilöstöä asiakkaiden opastamiseen eikä myöskään riittävästi osaamista hyödyntää verkkopalveluja.

Atk- ja verkkoasioinnin tukipalvelutarve on ilmeinen. Parhaita tuloksia saadaan, mikäli laiteresurssoinnin lisäksi panostetaan alueellisiin atk- ja verkkotukihenkilöihin. Tämän lisäksi tarvitaan valtakunnan tasolla muutama "kansalaisen erityisavustaja", joka koordinoi ja opastaa alueella työskenteleviä tukihenkilöitä ja tekee sähköistä asiointia helpottavia sisältöjä ja palveluita (Tiedonhaun portti, Kysy mitä vain -palvelu <http://igs.kirjastot.fi>, Yhteispalvelusihiteeri, Suomi.fi- verkkoasiointioppaan kehittäminen www.asiointioppas.fi.) Fyysinen sijaintipaikkaehdotus: Lasipalatsi, Helsinki, joka toimisi verkkoasioinnin palvelupaikkana, jossa annettaisiin myös paikan päällä opastusta kansalaisille.

Selvityksen tulos

Kirjastoseelvitys toi konkreettisesti esille käyttäjien toiminnan ja päätöksenteon välisen ristiriidan. Käyttäjät ovat ottaneet kirjastot keskeisiksi toimijoiksi "Tietoyhteiskunta-Suomessa" ja sähköisessä asiointissa, mutta päätöksenteossa ja rahoituksessa asiaa ei ole tunnustettu tai tunnistettu. Kirjastot ovat jääneet hyvinkin yksin selviytymään kasvavista käyttäjämääristä (64 milj. fyysistä käyntiä, jonka lisäksi 35 milj. virtuaalikäyntiä) ja tietokoneiden käytön opastuksen tarveista.

Alueellisia eroja tärkeämpää on tarkastella paikallista kokonaistilannetta. Pienissä kunnissa kirjasto on usein ainoa julkinen toimija, jossa voi suorittaa opetustoimen, työvoimapalvelujen, KELAn ja verotoimiston sähköistä asiointia. Niiden henkilöstöllä on myös vähiten atk- ja verkkopalvelutukea ja vähiten täydennyskoulutusta. Toisaalta keskusurten ja suurten kaupunkien ongelmina ovat kirjastojen asiakasko-

⁵ Vuoden 2000 tiedot perustuvat opetusministeriön teettämään selvitykseen "Jarmo Saarti, Suomalaisten yleisten kirjastojen atk-järjestelmät, niiden tietovarantojen verkkokäyttöisyys ja tietotekniset valmiudet. Opetusministeriö. Helsinki 2000.

neiden ylläpito ja pitkät jonotukset. Nopeita tietoliikenneyhteyksiä tarvitaan eniten Itä- ja Pohjois-Suomen toimipisteissä, taajamien reuna-alueilla ja kirjastoautoissa.

Kirjastojen palvelutaso kattaa kaikki julkisen hallinnon sähköiset palvelut. Julkisen hallinnon palvelujen käytön merkittävä laajentaminen kirjastoissa edellyttää vain hyvin varustettujen työpisteiden ja nopeiden tietoliikenneyhteyksien sekä opastamisen lisäämistä, jotta asiakaspäätteiden kirjastonomainen käyttö ja käyttö julkiseen asiointiin voivat lisääntyä kysynnän mukaisesti.

Yhteispalvelupisteet

Yhteispalvelupisteeksi kutsutaan asiakaspalvelupistettä, josta on saatavana vähintään kahden eri viranomaisen palveluja. Täydellisimmillään yhteispalvelupiste on "yhden luukun" palvelupiste, jossa kunta-laista palvelullaan kaikissa keskeisissä julkishallinnon asioissa.

Yhteispalvelupisteitä on Suomessa tämän hetkisten tietojen mukaan 210 kappaletta, ja määrä on kasvussa (tietokanta päivittyi 15.1.2005). Näissä pisteissä on asiakaspäätteitä yhteensä **189** kappaletta. Asiakaspäätte puuttuu tällä hetkellä 136:sta yhteispalvelupisteestä ja osa olemassa olevista asiakaspäätteistä on vanhentuneita, vuosituhanen vaihteessa hankittuja. Osin myös määrä on riittämätön asukasluvuun nähden, väkirikkaissa kunnissa tarvitaan useampi, kuin yksi asiakaspäätte.

Yhteispalvelupisteitä koordinoivan sisäasiainministeriön mukaan päätteiden lisätarve on 200 päätettä, jotta jokainen yhteispalvelupiste olisi varustettu asianmukaisilla asiakaspäätteillä.

Yhteispalvelupisteiden varustamista asiakaspäätteillä pidetään tärkeänä, koska niiden avulla kyetään lisäämään yhteispalvelupisteiden palveluvalikoimaa tuomalla verkkopalvelut kansalaisten saataville. Erinomaisen tärkeänä pidetään myös sitä, että palvelusihteerit voivat tarvittaessa opastaa kansalaisia verkkopalvelujen käyttäjiksi. Esimerkiksi Espoon yhteispalvelupisteiden palvelusihteerit sekä osa kirjastovirkailijoista koulutautuvat paraikaa vertaiskouluttajiksi työväenopiston ja lääninhallituksen yhteishankkeessa. Myös ajantasaisen ja käyttäjille helppojen koulutusmateriaalien ja oppaiden tuottamisesta tulisi huolehtia.

Myös Yhteispalvelun yhteistyöryhmä (jossa on edustettuna sisäasiainministeriön lisäksi työministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, Poliisi, Kansaneläkelaitos, Verohallitus, lääninhallitukset, TE-keskukset, kihlakunnanvirastot, maistraatit, kunnat, Suomen Kuntaliitto, palvelusihteerit sekä kolmas sektori) pitää tärkeänä, että yhteispalvelupisteisiin hankitaan julkisin varoin asiakaspäätteet ja huolehditaan palvelusihteerien valmiudesta toimia myös kansalaisten opastajina verkkopalvelujen käyttäjiksi.

Työvoimatoimistot

Työhallinto on useamman vuoden tarjonnut työvoimatoimistoissa asiakkaiden käyttöön itsepalvelutyöasemia. Vuoteen 2003 asti näistä työasemista oli vain rajoitettu pääsy Internetissä oleviin palveluihin. Avattuina olivat työhallinnon omat sivustot, Ruotsin ja Norjan työhallinnon sivustot sekä useita kymmeniä suomalaisten viranomaisten ja oppilaitosten sivustoja. Työministeriö hankki vuonna 2003 aikana itsepalvelukäyttöön Linux-pohjaisen järjestelmän. Tämän järjestelmän ominaisuuksia hyödyntämällä työvoimatoimistot avasivat itsepalvelutyöasemat Internetin vapaalle käytölle. Työasemien käytön fokus on kuitenkin työvoimapalvelut.

Työvoimatoimistoissa on yhteensä **716** käytössä olevaa työasemaa, joissa tarkasteluhetkenä hallintajärjestelmän mukaan selain käynnistettynä⁶. Avoimena olevien selainten lukumäärä vaihtelee ja suurin havaittu määrä on 789 kappaletta. Tekninen konsepti ei ole sidoksissa työhallintoon, ja laitepiste voidaan rakentaa kunhan vain ADSL-tasoinen tietoliikenneyhteys on saatavilla. Työvoimatoimistoissa käytetään hallinnon keskitettyjä yhteyksiä.

⁶ Työvoimatoimistojen laitteiden alueellisesta jakautumisesta kts. liite 5..

Työvoimatoimistoissa oleva järjestelmä hyödyntää virkailijakäytöstä poistuneet vanhat laitteet ja käytännössä koko järjestelmä on voitu toteuttaa ilman uusinvestointeja työasemalaitteistoihin ja niiden varusohjelmistolisensseihin. Jotkut työvoimatoimistot ovat tosin muun muassa imagosyistä hankkineet uusia laitteita ja varsinkin litteitä näyttöjä asiakastyöasemiin, laitteisiin on myös hankittu kirjoittimia. Uusimpaan versioon voidaan asentaa myös HST-kortin lukija.

Järjestelmän hallinta on keskitetty ja kaikkiin laitteisiin voidaan mm. päivittää käyttöjärjestelmän osioita yhdellä hallintatoimenpiteellä. Työministeriö ei valvo laitelukumääriä tai käytä lupamenettelyä työasemien lisäysten yhteydessä, laitelukumäärät ovat työvoimatoimistojen päätettävissä. Tällä hetkellä suurin este laitteiden lukumäärän nostamiseksi on toimistojen tilanpuute, itsepalveluasema on myös työpiste ja vaatii oman tilansa.

KELA:n paikallistoimistot ja verohallinnon toimipisteet sekä muut julkiset pisteet

Kelan toimistoissa on käytössä yhteensä **28** asiakaspäätettä, joissa on internetyhteys. Päätteet on hankittu vuosina 1999 ja 2000 sisäasiainministeriön asettaman Veturi-projektin yhteydessä Itä-Suomen vakuutusalueen vaikutuspiireihin. Päätteissä on rajoittamaton Internetyhteys ja niitä voi käyttää ilman ajanvarausta.

Verovirastot/verotoimistot päättävät verohallinnon vahvistetun strategian mukaisten asiakaspalvelujen käytännön järjestelyistä itse, siis myös asiakaspäätteiden hankinnasta ja käytöstä. Saatujen ilmoitusten mukaan veroviraston toimipisteissä on päätteitä yhteensä **7** kappaletta. Päätteistä osasta on ainoastaan rajoitettu pääsy Internetiin, lähinnä verotukseen liittyville sivustoille.

Julkisia asiakaspäätteitä on myös kirjastojen, Yhteispalvelupisteiden, kelan paikallistoimistojen ja verohallinnon toimipisteiden ulkopuolella. Suomen Kuntaliiton arvioiden mukaan kuntien virastotaloissa, nuorisotiloissa, tietotuvissa, työttömien tiloissa ja vastaavissa tiloissa on **900-1 500** asiakaspäätettä.

4. Koulujen ja kotien tietokonekanta sekä Internetin käyttö työpaikoilla

Koulujen tietokoneet ja tietoliikenneyhteydet

Peruskouluissa oli vuonna 2003 keskimäärin 9 oppilasta kohden yksi tietokone, lukioissa 8, ammatillisissa oppilaitoksissa 4, aikuiskoulutuskeskuksissa 3 ja kansanopistoissa 4. Peruskouluilla ja lukioilla on tietokoneita vähän, mutta ammatillisissa oppilaitoksissa, aikuiskoulutuskeskuksissa ja kansanopistoissa niitä on jo varsin runsaasti. Alueelliset erot peruskoulujen ja lukioiden työasemien määrissä ovat vähäisiä, mutta oppilaitosten kesken löytyy suuriakin eroja.

Suurin osa oppilaitosten opetuskäytössä olevista tietokoneista on osa sijoitettu ATK-luokkiin ja muihin luokkahuoneisiin. Tietokoneita on sijoitettu myös yleisiin tiloihin muun muassa käytäville, aulatiloihin, kirjastoihin ja mediakeskuksiin, joissa opiskelijat voivat käyttää niitä opiskelun lisäksi myös muuhun tarpeelliseen. ATK-luokat pidetään yleensä suljettuina, mutta koulujen sisäisin järjestelyin oppilaille on järjestetty mahdollisuuksia käyttää luokkiin sijoitettuja tietokoneita.

Tilastokeskus on kartoittanut oppilaitosten tietokoneiden määrää, verkkoyhteyksien laatua ja tukipalvelujen määrää vuodesta 2000 lähtien. Vuonna 2003 peruskouluissa ja lukioissa oli opetuskäytössä yhteensä 89 000 tietokonetta, ammatillisissa oppilaitoksissa 42 000 kpl, ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa 10 600 kpl ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa 11 700 tietokonetta. Tietokoneiden määrä on vuosittain kasvanut keskimäärin 10 %:lla. Tietokoneista 61 % oli vuonna 2003 yli kolme vuotta vanhoja.

Laajakaistayhteydet olivat vuonna 2003 oppilaitosten ilmoitusten mukaan 69 %:lla peruskouluista, 99 %:lla lukioista, 98 %:lla ammatillisista oppilaitoksista, 100 % aikuiskoulutuskeskuksista, 92 %:lla kan-

⁷ Työvoimatoimistojen laitteiden alueellisesta jakautumisesta kts. liite 5..

sanopistoista ja 96 %:lla kansalaisopistoista. Muilla oppilaitoksilla lukuun ottamatta peruskouluja oli jo hyvät tietoliikenneyhteudet käytettävissä.

Kotien tietokoneet ja tietoliikenneyhteudet sekä Internetin käyttö työpaikoilla

Internetin käyttö on lisääntynyt voimakkaasti viime vuosina. Internettiä käyttävät jo liki kaikki 15-19 -vuotiaat ja myös vanhempien ikäluokkien verkkokäyttö on lisääntynyt vuosi vuodelta. Keskimäärin Internettiä on käyttänyt viimeisen kolmen kuukauden aikana toukokuun 2004 tilastojen mukaan noin 70 prosenttia suomalaisista. Vuonna 2000 vastaava luku oli vielä noin 50 prosenttia.⁸ Pääosin Internettiä käytetään sähköpostin lukemiseen, palveluita ja tavaroita koskevien tuotetietojen etsimiseen, pankkiasioiden hoitamiseen sekä kunnan tai valtion viranomaisen verkkosivujen selailuun. Myös verkkolehtien lukeminen, työn etsiminen ja chattailu verkon kautta ovat yleisiä Internetin käyttötarkoituksia.⁹

Kevään 2004 tilastojen mukaan tietokone on noin 61 prosentilla kotitalouksista. Internetyhteys löytyy puolestaan noin joka toiselta kotitaloudelta. Tietokoneiden ja Internetyhteyksien yleisyys kotitalouksissa vaihtelee jonkin verran alueellisesti. Eniten tietokoneita ja yhteyksiä on pääkaupunkiseudulla ja Etelä-Suomessa ja vähiten Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Karjalassa sekä Lapissa. Alueelliset erot koneiden ja yhteyksien määrässä on kuitenkin viimeisten lukujen perusteella hieman tasoittumassa. Tilastojen mukaan tietokone ja Internetyhteys yleistyvät perheeseen kasvaessa.¹⁰

Laajakaistaisia Internetyhteyksiä on Suomessa eri arvioiden mukaan syksyllä 2004 noin 600 000 – 750 000. Kotitalouksien liittymien määrä on noin 650 000.¹¹ Liikenne- ja viestintäministeriön arvioiden mukaan tammikuussa 2005 laajakaistapalveluiden piirissä tulee olemaan noin 93.7 prosenttia suomalaisista. Vuoden 2005 alussa noin 6.3 prosenttia suomalaisista tulee siis edelleen olemaan laajakaistan ulottumattomissa. Laajakaistayhteyksien hinnat ovat pysyneet Kuluttajaviraston mukaan korkealla. Keväällä 2004 tehdyn tutkimuksen mukaan keskimääräinen liittymän avausmaksu oli 91 euroa ja kuukausittainen maksu 59 euroa. Tutkimuksessa ei havaittu merkittäviä hintavaihteluita alueellisesti. Vähiten kilpailua eri palveluntarjoajien välillä oli kuitenkin Pohjois-Karjalan, Oulun ja Keski-Suomen telealueilla.¹²

⁸ Kuluttajabarometri. Tilastokeskus. Toukokuu 2004.

⁹ Nettiosiotutkimus, Tilastokeskus, kevät 2004

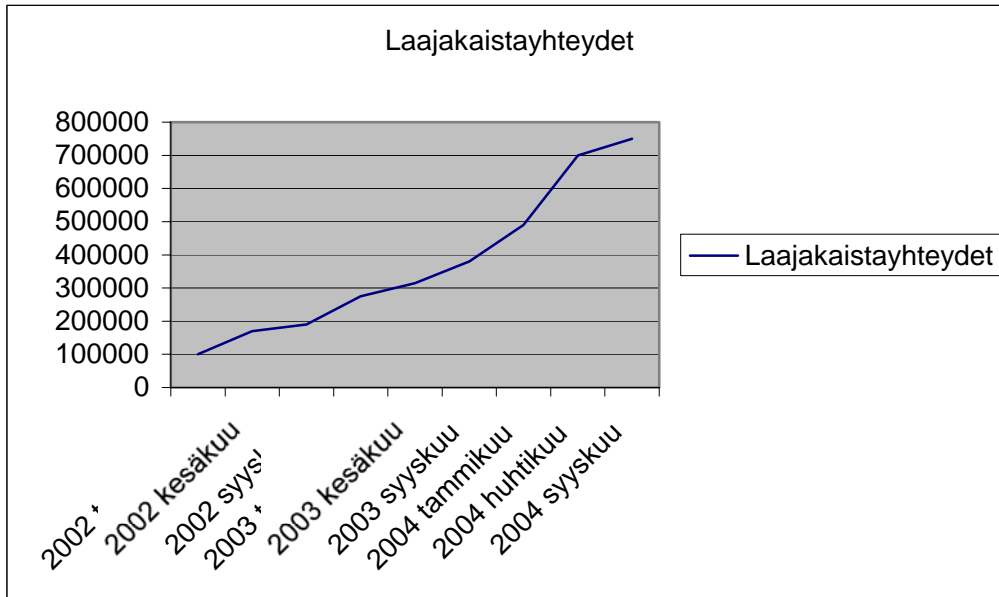
¹⁰ Kuluttajabarometri, Tilastokeskus. Kevät 2004

¹¹ Liikenne- ja viestintäministeriö ja Viestintävirasto

¹² Kuluttajavirasto, 29.4.2004.

Kuvio 1: Laajakaistaliittymien määrä ajalla tammikuu 2002 – syyskuu 2004 (Lähde: Liikenne- ja viestintäministeriö (luvut arvioita))

Internetin käyttö työpaikoilla on melko yleistä. Tilastokeskuksen nettiostotutkimuksen mukaan työpaikoilla Internettiä on viimeisen kolmen kuukauden aikana käyttänyt yli 50 prosenttia suomalaisista. Suurin osa Internettiä työpaikoilla käyttävistä käyttää sitä myös säännöllisesti useita kertoja päivässä tai ainakin kerran viikossa.

Internettiä käytetään siis hyvin laajasti Suomessa ja kotien tietokoneet ja tietoliikenneyhteydet ovat yleistyneet nopeasti. Myös työpaikoilla Internettiä käytetään yleisesti. Toisaalta vielä noin puolella suomalaisista ei ole kotoa pääsyä tietoverkkoihin ja työssäkäyvistä yli 40 prosenttia ihmisistä ei pääse tietoverkkoihin työpaikoiltaan. On myös muistettava, että työpaikoilla ei ole yhtenäistä linjaa Internetin henkilökohtaiseen käyttöön. Joissain tapauksissa työpaikoilla henkilökunnan Internetin käyttöä henkilökohtaiseen asiointiin on ohjeilla tai teknisesti rajoitettu.

Asiakaspätetyöryhmän työn kannalta oleellista olisi saada selville tietoa Internetin käyttöpaikasta. Tämä selventäisi sitä, mikä on asiakaspäätteiden rooli ihmisten pääsystä tietoverkkojen piiriin. Tilastokeskuksen kesäkuussa 2004 julkaistun katsauksen mukaan tietokonetta jossain muualla kuin kotona, työpaikalla tai oppilaitoksessa tammikuun 2004 jälkeen käyttäneitä oli lähes 50 prosenttia 15-39 -vuotiaista ja noin 23 prosenttia yli 40-vuotiaista. Tärkeimpänä kodin, työpaikan ja oppilaitoksen ohella tietokoneen käyttöpaikkoja olivat ystävien, sukulaisten tai naapurien koneet sekä kirjastojen sekä julkisten palvelupisteiden päätteet.¹³

5. Nykyinen ja lähitulevaisuuden tarve asiakaspäätteille

Tietoyhteiskunta-asiain neuvottelukunnan sähköisen asiointin jaoston vuonna 2002 asettama tavoite maksuttomille asiakaspäätteille oli yksi pääte per tuhatta asukasta kohden¹⁴. Tämä tarkoittaisi valtakun-

¹³ Nurmela Juha yms., Suomalaisen viestintävalmiudet 2000-luvun vuorovaikutusyhteiskunnassa.

¹⁴ Kts. Kohti hallittua murrosta – julkiset palvelut uudella vuosituhaalla. Tietoyhteiskunta-asioiden neuvottelukunnan Julkisen hallinnon sähköisen asiointin toimintaohjelma 2002-2003.

nallisesti noin 5 000 päätettä. Neuvottelukunnan jaoston arvioiden mukaan asiakaspäätteiden määrä Suomessa oli vuonna 2002 noin 2 500 kappaletta.

Tässä selvityksessä kerättyjen tietojen perusteella kokonaisuutena Suomessa on vuoden 2004 syksyllä julkisia maksuttomia asiakaspäätteitä 5 473 – 6 073 kappaletta. Päätteet jakautuvat julkishallinnon toimipisteisiin seuraavasti:

Kuvio 1. Maksuttomien julkisten asiakaspäätteiden määrä Suomessa vuonna 2004

	Päätteiden määrä	Päätteiden arvioitu tarve	Lisätarve
Kirjastot	3 633	5000	4612
Yhteis palvelupisteet	189	389	200
Työvoimatoimistot	716	716	-
KELA:n paikallistoimistot ja verohallinto	35	35	-
Muut pisteet	900-1500	900-1500	-
Yhteensä	5473-6073	7040-7640	4812

Nykyisten laskelmien mukaan tavoite 1/1000 päätteestä on saavutettu. On kuitenkin kyseenalaista, voidaanko tätä tavoitetta pitää tasa-arvon toteutumisen ja hyvin toimivan tietoyhteiskunnan kannalta osuvana kriteerinä. Tämä tavoite ei kuitenkaan ota huomioon alueellisia päätteiden sijaintieroja eikä sähköisten palveluiden tuomaa lisääntynyttä tarvetta asiakaspäätteille.

Kovin suuria alueellisia eroja ei ole havaittavissa lukuun ottamatta tietoliikenneyhteyksien tilannetta. Itä- ja Pohjois-Suomessa nopeita internetyhteyksiä on muuta maata vähemmän tai ne puuttuvat kokonaan. Internetyhteydet puuttuvat lähes kokonaan kirjastoautoista maan kaikissa osissa. Tarvetta tulisikin tarkastella kokonaisuutena. Tavoite 1/1000 asukasta kohden ei kerro esimerkiksi alle 5 000 asukkaan kuntien todellisesta tarpeesta. Näissä kunnissa kirjastossa saattaa olla ainoa alueen julkinen internetiasiakaspääte. Pienessä kunnassa yhdenkin lisäkoneen saaminen on vaikeaa. Niissä on myös vähiten atk- ja verkkopalvelutukea ja henkilöstöllä vähiten täydennyskoulutusta.

Määrällisesti eniten asiakaspäätteitä tarvitaan suurten kaupunkien reuna-alueilla ja taajamissa. Keskiurten ja suurten kaupunkien ongelmina ovat asiakaskoneiden ylikäyttö ja pitkät jonotukset. Toisaalta suurilla paikkakunnilla on usein lyhyet välimatkat ja henkilöstön saatavilla atk-tukea.

Alueellista tilannetta helpottaisi esimerkiksi kirjastoautojen internetyhteyksien ja toiminnan laajentaminen. Tampereen kaupunginkirjaston Netti-Nysse on esimerkki hyvin onnistuneesta matalan kynnyksen julkisen hallinnon asiakastoimipisteestä, jonka konseptia voisi laajentaa muuallekin.

Internetin käyttö ja tarve sähköisten palveluiden sekä esimerkiksi pankkipalveluiden käyttöön on lisääntynyt voimakkaasti viime vuosina. Suomalaisista edelleen noin 40 prosentilla ei ole kotitietokonetta ja noin puolelta puuttuu Internetyhteys. Laajakaistaisten Internetyhteyksien alueellinen saatavuus ei myöskään ole riittävä, jotta alueellinen ja sosiaalinen tasa-arvo olisi taattu. Usein laajakaistaliittymien hinta on myös esteenä liittymän hankinnalle. Päätteitä on runsaasti kouluissa ja oppilaitoksissa, mutta näiden käyttö on usein rajoitettu vain oppilaskäyttöön.

Tulevaisuudessa yhä enemmän sekä kuntien että valtion palveluista tullaan tuottamaan perinteisten jakelukanavien lisäksi myös sähköisesti. Sähköinen asiointi julkishallinnossa, kuten asioiden vireillepano, lomakkeiden imuroiminen, viranomaiskyselyt sekä tiedonhaku julkisen hallinnon palveluista edellyttää kansalaisten tasa-arvoista pääsyä tietoverkkojen äärelle. Pelkästään valtionhallinnon sähköisten palveluiden määrä kasvoi vuonna 2002 noin 31 prosenttia. Maksuttomat asiakaspäätteet toimivat tulevaisuudessa yhdessä koti- ja työyhteyksien kanssa porttina näihin palveluihin. Julkishallinnon tulisi tuottaa asiointimahdollisuuksia niille, joille se ei ole mahdollista kotona, koulussa tai työpaikalla tai joilta puuttuu osaamista käyttää verkkopalveluja. Tämän vuoksi neuvontapalveluja tulee olla saatavilla asiointipisteissä. Pelkät kylmät asiointipisteet eivät riitä.

Alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon kannalta onkin keskeistä varmistaa kansalaisten pääsy Internetyhteyksien äärelle lisäämällä maksuttomia julkisia asiakaspäätteitä. Uutena tavoitteena voitaisiin pitää 1-2/1000 päätteiden rajaa suhteutettuna kuntakokoon. Kuntalaisen asuinpaikan etäisyys asiointipisteeseen taajamissa saisi olla enintään 2 km (joukkoliikenteen tavoitettavuuden raja 500 m). Haja-asutusalueille tällaista etäisyystavoitetta ei voida asettaa. Sen sijaan julkisten kuljetuspalvelujen saatavuus on vaikuttava seikka.

Päätteiden määrällistä tavoitetta tärkeämpi tavoite on kuitenkin asianmukaisen ja laadultaan korkea opastuksen ja neuvonnan järjestäminen julkishallinnon toimipisteissä. Kunnissa tarvitaan atk-tukea sekä riittävästi koulutettua henkilöstöä opastamaan julkisen hallinnon sähköisten palvelujen verkkokäyttöä. Esimerkiksi Linuxin hyödyntäminen vaatii atk-tukea, jonka vuoksi sen käyttöönotto on toistaiseksi vain suurimmilla paikkakunnilla.

Maksuttomien asiakaspäätteiden käyttö on yleistä ja koneilla on usein ruuhkia ja jonoja. Esimerkiksi kirjastojen asiakastietokoneiden arvioitu käyttöaste on yli 80 %; ruuhka-aikoina yli 100 % jonotuksen vuoksi. Arvio perustuu ajanvarausjärjestelmän tietoihin. Koneet ovatkin kovassa rasituksessa suuren

käytön vuoksi. Aikavarausten ylläpito vie henkilöstön työaikaa. Kirjastoissa tilastoitiin vuonna 2003 35 miljoonaa www-käyntiä (asiakkaan suorittama virtuaalikäynti kirjaston web-sivustoon).

Koko maan väestöstä noin 60 % asuu enintään kahden kilometrin päässä joko pää- tai sivukirjastosta. Julkisten palvelujen karsiminen syrjäseuduilla lisää paineita kirjastojen asiakastietokoneiden käyttöön. Useimmiten julkisen hallinnon sähköiseen asiointiin liittyy muidenkin aineistojen kuin verkkopalvelujen käyttö. Kirjastoissa on aineistoa kaikissa sen muodoissa. Työvoimatoimiston, Kelan ja verohallinnon asiantuntijat voisivat päivystää kirjastojen asiakastietokoneilla aika ajoin.

6. Ehdotukset

Ehdotuksen yleiset perusteet

Asiakaspäättehankkeen tavoitteet ja vaikutukset:

- Taataan kaikille suomalaisille asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta mahdollisuus julkisen hallinnon sähköisten palvelujen käyttöön
- Pääsy verkkoon ja asiantunteva opastus kaikille
- Asiakaspäätteillä rakennetaan kansalaisten tietoyhteiskuntaa
- Kirjastoista tulee kansalaisten tietoyhteiskuntakeskuksia
- Julkishallinnon laajentuville verkkopalveluille laajentuva käyttö
- Kirjastot tavoittavat yli 80 prosenttia suomalaisista - yhdessä yhteispalvelupisteiden ja työvoimatoimistojen kanssa kaikki
- Pääpaino pienissä kunnissa, harvaan asutuilla alueilla ja maaseudulla
- Aluepoliittisesti keskeinen - estää tiedollista ja sosiaalista eriarvoistumista ja vahvistaa tasa-arvoa
- Toteuttaa hallituksen laajakaistastrategiaa
- Aktivoi kuntalaisten demokraattista osallistumista - tukee kansalaisvaikuttamishanketta
- On yksi hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman kärkihankkeista - koko valtioneuvoston hanke

Asiakaspäättekehityksen ja kotipäätteiden vaikutus tarpeeseen

- *Kirjastot.* Loka-marraskuussa 2004 toteutettu kuntien kirjastoille suunnattu kysely osoitti, että päätteiden määrällinen lisätarve on 2 323. Lisätarve vastaa edelleen sitä, jonka pohjalta tähänastiset määrärahaesitykset on tehty. Sen lisäksi uusittavien asiakaskoneiden määrä on 2 288 kpl selvityksen mukaan. Yhteensä tarve olisi 4 612. Selvitys toi voimakkaana esille atk- ja verkkotukipalvelun sekä henkilöstön täydennyskoulutustarpeen.
- *Yhteispalvelupisteet.* Yhteispalvelupisteiden määrä on 210 ja tarve uusien asiakaspäätteiden hankintaan on 200 kappaletta. Tällöin päätteitä olisi jokaisessa Yhteispalvelupisteessä.
- *Työvoimatoimistot.* Työvoimatoimistoihin parin viime vuoden aikana sijoitetut yli 700 päätettä yhteyksiin vaikuttavat jossain määrin muihin pisteisiin sijoitettavien päätteiden tarpeeseen. Työvoimatoimistojen asiakkailla on kuitenkin oma profiilinsa. Työvoimatoimistoissa ei ole yhtä laajaa käyttöneuvontaa kuin kirjastoissa tai Yhteispalvelupisteissä.
- *KELA:n paikallistoimistojen tai muiden julkishallinnon toimipisteiden* asiakaspäätteiden nykyinen määrä ja sijoittelu ei vaikuta valtakunnalliseen asiakaspäätteiden järjestämistarpeeseen.

- *Koulujen tietokoneluokat ja tietoliikenneyhteydet.* Koulujen päätteiden ja tietoliikenneyhteyksien määrä ei myöskään vaikuta julkisen hallinnon asiointimahdollisuuksien järjestämistarpeeseen. Koulujen laitteet ovat käyttötarkoitukseltaan ja sijoittelultaan muuta toimintaa varten kuin julkisen hallinnon sähköistä asiointia varten.
- *Kotien tietokoneet ja tietoliikenneyhteydet.* Kotien päätteiden ja tietoliikenneyhteyksien määrä on viimeisten parin vuoden aikana kasvanut joidenkin prosenttiyksiköiden verran. Tämä vaikuttaa laitteiden määrätarpeeseen mutta ei vähennä julkisesti järjestettävien asiointimahdollisuuksien alueellisen kattavuuden tarvetta eikä opastuspalveluiden tarvetta.
- *Internetin käyttö työpaikoilla.* Saatujen tietojen mukaan joillakin työpaikoilla sallitaan pienimuotoinen työpaikan tietokoneiden ja tietoliikenneyhteyksien käyttö pienimuotoiseen henkilökohtaiseen tarpeeseen. Tämä on sinänsä positiivinen asia mutta se koskee vain osaa työelämässä olevia ja ei vähennä tasa-arvoisten asiointimahdollisuuksien järjestämistarvetta kaikille.

Hankkeen hallinnointimalli

Vuoden 2002 asiakaspääteryhmä selvitti asiakaspäätetehankkeen hallinnointia ja rahoitusta. Ryhmä päätyi kirjastojen ja Yhteispalvelupisteiden osalta ratkaisuun, jossa lääninhallitukset toimisivat hankkeen hallinnoijina ja avustuksen myöntäjinä sekä antavat informaatio-ohjausta ja koordinoivat täydennyskoulutusta. Lääninhallituksilla on asiantuntemusta kirjastoista, Yhteispalvelupisteistä ja opetustoimesta. Niillä on kokonaiskäsitelmä kuntien ja alueen tilanteesta, jolla voidaan turvata palvelujen ulottaminen maan eri osiin. Myös maahanmuuttajien ja eri kieliryhmien alueelliset tarpeet tulevat näin huomioiduksi.

Asiakaspäätetyöryhmä on arvioinut hallintomallia ja katsoo, että aikaisemmin esitetty malli on toimiva.

Tuen hallinnoinnin pitäisi olla järjestetty mahdollisimman yksinkertaisesti. Asiakaspäätetyöryhmä esittää, että kunnat hakisivat avustusta lääninhallituksilta, jotka päättävät mihin avustus myönnetään tai antavat lausunnon alueellisesta kiireellisyydestä tai tärkeysjärjestyksestä. Kirjastojen ja Yhteispalvelupisteiden avustuksen sijoittamista esitetään opetusministeriön budjettiin menokohdalle 29.90.30. Kyseessä on erityisavustus.

Hankkeen kohteet

Asiakaspäätelaitteistot, ohjelmistot ja tietoliikenneyhteydet. Avustusta voisi hakea asiakkaiden käyttöön tarkoitettujen tietokoneiden, perusohjelmistojen, alueellista ja hallintokuntien verkottumista tukevien tietojärjestelmien hankintaan ja oheislaitteiden hankintoihin, tietoliikenneyhteyksien parantamiseen ja kalusteiden hankintaan. Erittäin tärkeää on kaikkien kirjastoautojen varustaminen asiakaspäätteillä.

Tukihenkilöstö ja opastava henkilöstö. Määrärahaa ohjataan laitteiston lisäksi määräaikaisen atk- ja verkkotukihenkilöstön ja opastavan lisähenkilöstön palkkaamiseen. Alueellisen tukihenkilön sijaintipaikkana voisi olla lääninhallituksen toimipiste, alueella sijaitseva maakuntakirjasto tai kimppekirjasto-alueen suurin kirjasto, jonka tehtävänä on edistää kuntien välistä yhteistyötä ja esim. koulun ja kirjaston yhteistyötä sekä vastata alueen tukipalvelun ja täydennyskoulutuksen puolueettomasta ja yhdenvertaisesta saatavuudesta. Lisäksi tarvitaan koko maata hyödyttävien palveluiden tekijöitä valtakunnalliselle tasolle. Hyviä kokemuksia tällaisten määräaikaisten tukihenkilöiden palkkaamisesta saatiin vuosina 1996-1999, jolloin valtion erityistuella palkattiin alueellisia tietoverkkoasiantuntijoita ohjaamaan etenkin pienten kuntien kirjastojen atk-järjestelmien käyttöönottoa. Lisäksi palkattiin muutama verkkoasiantuntija kansalliselle tasolle tekemään koko maata hyödyttäviä palveluita sekä kouluttamaan alueella työskenteleviä verkkoasiantuntijoita ja koordinoimaan heidän toimintaansa.

Henkilöstön täydennyskoulutus. Henkilöstön täydennyskoulutus julkisen hallinnon sähköiseen asiointiin ja opastamiseen on olennainen osa hanketta. Henkilöstön täydennyskoulutus järjestettäisiin pai-

kallisesti ja alueellisesti esim. yhdessä edellä mainittujen valtakunnallisten ja alueellisten verkkoasiantuntijoiden, aikuiskoulutusyksiköiden, kansalaisopistojen, lääninhallitusten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Kustannuksissa otettaisiin huomioon täydennyskoulutuksen järjestämisestä ja koulutettavien matka- ja majoituskuluista aiheutuvat kulut.

Rahoitus

Asiakaspäätetyöryhmän esitys.

Työryhmä päätyi esittämään asiakaskoneiden lisäämistä kirjastoihin ja Yhteispalvelupisteisiin sekä panostamista henkilöstön täydennyskoulutukseen ja atk- ja verkkotukihenkilöiden palkkaamiseen. Yhteispalvelupisteiden lisäresursoinnilla parannetaan taajamien tilannetta. Valtion erityistuki kirjastoille kohdistetaan ensisijaisesti pieniin kuntiin, kirjastoautoihin sekä atk- ja verkkotukipalvelun ja täydennyskoulutuksen aloittamiseen. Erityisesti kuntien ja eri hallintokuntien välisiä yhteishankkeita tuetaan.

Laskelmat. Työryhmä on tehnyt tosiasialliseen tarpeeseen perustuvia laskelmia, jotka ovat liitteessä liite 2. Työryhmä on tehnyt kaikista keskeisistä tarpeista kolme vaihtoehtoista laskelmaa, jotka perustuvat toinen toisensa jälkeen tiukentuvaan priorisointiin. Kaikissa laskelmissa on kuitenkin yhteispalvelupisteiden tarpeet otettu huomioon kokonaisuudessaan.

Uusien selvityksien ja arvioinnin mukaan työryhmä pitää lisätukihenkilöstön saamista ja henkilöstön täydennyskoulutusta ensiarvoisen ja erityisen tärkeänä. Aiemmissa esityksissä tukihenkilöstö, opastava henkilöstö ja kalusteet eivät olleet mukana.

Laskelmat on perusteellisesti tarkennettu ja täydennetty opetusministeriön aikaisempiin esityksiin verrattuna (katso opetusministeriön aikaisemmin valtion talousarvioon tekemistä esityksistä alaviitteessä).¹⁵

Laskelmissa ovat mukana (keskimääräisillä yksikkö- ja toimenpidekohtaisilla kustannuksilla):

- asiakaspäätteet kirjastoihin ja yhteispalvelupisteisiin (tietokoneet, perusohjelmistot, verkottumista tukevat tietojärjestelmät, oheislaitteet, kalusteet sekä nopeat tietoliikenneyhteydet hallintalaitteineen ja ohjelmistoineen),
- asiakaspäätteet ja tietoliikenneyhteydet kirjastoautoihin
- tukihenkilöstö
- henkilöstön koulutus

Työryhmän esitys. Työryhmä esittää, että tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmä harkitsisi lisätuen myöntämistä sen lisäksi, mitä kevään 2004 kehysratkaisussa ja kesäkuun 2004 ministeriryhmän kokouksessa jo asiakaspäätteisiin ja yhteyksiin kirjastojen osalta kohdennettiin.

¹⁵ Opetusministeriön esitykset vuosien 2003 – 2005 talousarvioon (ja vuosien 2003 ja 2004 lisätalousarvioihin) oli tehty siltä pohjalta, että kolmen vuoden ajan vuosittain valtion talousarvioon otettaisiin 4 miljoonan euron määräraha (mom. 29.90.30, kirjastomomentti), eli yhteensä 12 miljoonaa euroa. Esitykset pohjautuivat 2 700 asiakaspäätteeseen oheislaitteineen, ohjelmineen ja tietoliikenneyhteyksineen, jolloin täysin varustettua asiakaspäätettä kohti investointi olisi ollut keskimäärin 4000 euroa. Täydennyskoulutusta ehdotuksen mukaan olisi järjestetty 250 kunnassa 2 - 4 päivän koulutusjaksoina ja tähän olisi tuona kolmen vuoden jaksona varattu 1,2 miljoonaa euroa. Laskelmaan oli otettu vain koko maan asiakastietokoneiden täyttäminen (vrt. edellä oleva selvitys, jonka mukaan kirjastojen tavoite, 1 asiakastietokone 1000 asukasta kohden, on toteutunut vasta 53 -prosenttisesti). Laskelmassa ei ollut mukana asiakastietokoneiden uusimisesta aiheutuvia kustannuksia, kalustekustannuksia eikä suunnitelmassa ollut mukana ajatusta lisähenkilöstön palkkaamisesta.

Liitteessä 1 on esitetty hahmotus opetusministeriön käyttösuunnitelmaksi kevään kehysratkaisussa vuodelle 2005 (460 000 euroa), vuodelle 2006 (500 000 euroa) ja vuodelle 2007 (450 000 euroa) tähän hankekokonaisuuteen kohdistetuille määrärahoille.

Tuen kriteerit. Tuen myöntämisessä noudatettaisiin seuraavia kriteerejä. Tukea harkittaessa huomiioon otettaisiin:

1) kuntien tosiasiallinen tilanne

- tiedot kirjastoissa olevan laitteiston kokonaismäärästä, asiakaskäytössä olevien tietokoneiden määrästä ja tietoliikenneyhteyksistä, iästä, sijaintipaikasta (pää-, sivu- ja laitospöytäkirjastot, kirjastoautot sekä muut palvelupisteet) ja henkilöstön tuen tarpeesta
- tiedot alueellisesta ja kuntakoon mukaisesta tarpeesta;

2) taloudellinen yleinen kantokyky;

3) kuntien hakeutuminen yhteishankkeisiin.

LIITTEET

Liite 1

Tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmän päätöksen mukaisesti kohdennetun määrärahan käyttösuunnitelma (mom. 29.01.22. Kehittämistoiminta)

Liite 2

Laskelmia kustannuksista perustuen kirjastojen ja Yhteispalvelupisteiden tarpeisiin

Liite 3

JHS-suositus maksuttomista julkishallinnon asiakaspäätteistä

Liite 4

Laiteresurssiselvitys 2004

Liite 5

Työvoimatoimistojen asiakaspäätteiden alueellinen jakauma

LIITTEET

LIITE 1

Tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmän päätöksen mukaisesti kohdennetun määrärahan käyttösuunnitelma (mom. 29.01.22. Kehittämistoiminta)

Vuosi 2005

Momentin määrärahasta kirjastojen asiakaspäätteisiin ja yhteyksiin käytetään 460 000 € seuraavasti

Pienten (noin 150 alle 3 000 as.) kuntien kirjastoa	230 000
Asiakastietokoneita 30 kirjastoautoon	120 000
1 tukihenkilö	60 000
Täydennyskoulutus	50 000
Yhteensä	460 000

Vuosi 2006

Vuonna 2006 vastaava määräraha ministeriryhmän päätöksen mukaisesti, suuruudeltaan 500 000 euroa, sijoitetaan momentille 29.90.30 (Valtionosuuden ja avustukset yleisten kirjastojen käyttö-kustannuksiin).

Käyttösuunnitelma olisi vuoden 2005 käyttösuunnitelmaa rakenteeltaan vastaava.

Samoin tälle momentille sijoitettaisiin ministeriryhmän harkitsema tarvittava muu lisärahoitus.

Vuosi 2007

Vuonna 2007 ministeriryhmän päätöksen mukaisesti kirjastomomentille kohdennettava määräraha on 450 000 euroa.

Määrärahojen suhteen menetellään vuonna 2007 muutoin sanoin kuin vuonna 2006.

LIITE 2

Laskelmia kustannuksista perustuen kirjastojen ja Yhteispalvelupisteiden tarpeisiin

Vaihtoehto 1 (kirjastojen osalta 60 % toteutus)

	<u>Vuosi (€)</u>	<u>3 vuotta (€)</u>
1.1. Kirjastot (60 % tarpeesta) ja kaikki yhteispalvelupisteet - pc, oheislaitteet, perusohjelmat, kortinlukija, verkottumista tukevat tietojärjestelmät verkkoyhteyden asennointi laitteeseen, ergonominen asiointipiste; kustannukset		
- kirjastot 2 767 kpl x 3000 euroa	2,767 M	8,302 M
(laskettu kokonaistarpeesta 4 612 kappaleesta)		
- Yhteispalvelupisteet 200 kpl x 3000 euroa	200 000	600 000
1.2. Kirjastoautot		
Kustannukset 179 kpl x 4000 euroa	239 000	716 000
2. Tukihenkilöstön palkkaus sivu- kustannuksineen, matkakuluja, pc, kännykkä, kalusteet		
Kustannukset 24 htv x 60 000 euroa	480 000	1,44 M
3. Henkilöstön täydennyskoulutus, julkisen hallinnon sähköisen asioinnin koulutus opastavalle henkilöstölle		
Kustannukset 250 x 3000 euroa	250 000	750 000
Yhteensä	3,936 M	11,808 M

Vaihtoehto 2 (kirjastojen osalta 30 % toteutus)

	<u>Vuosi (€)</u>	<u>3 vuotta (€)</u>
1.1. Kirjastot (30 % tarpeesta ja kaikki yhteispalvelupisteet - pc, oheislaitteet, ohjelmat, kortinlukija, verkkoyhteyden asennointi laitteeseen, verkottumista tukevat tietojärjestelmät, ergonominen asiointipiste; kustannukset		
- kirjastot 1 384 x 3000 euroa	1,38 M	4,151 M
- yhteispalvelupisteet 200 x 3000 euroa	200 000	600 000
1.2. Kirjastoautot		
Kustannukset 179 x 4000 euroa	239 000	716 000
2. Tukihenkilöstön palkkaus sivu- kustannuksineen, matkakuluja, pc, kännykkä, kalusteet		
Kustannukset 24 x 60 000 euroa	480 000	1,44 M
3. Henkilöstön täydennyskoulutus, julkisen hallinnon sähköisen asioinnin koulutus opastavalle henkilöstölle		
Kustannukset 250 x 3000 euroa	250 000	750 000
Yhteensä	2,549 M	7,657 M

Vaihtoehto 3 (tiukin priorisointi: kirjastojen osalta vain pienet kunnat)

	<u>Vuosi (€)</u>	<u>3 vuotta (€)</u>
1. Laitteisto (pc, oheislaitteet, ohjelmat, kortinlukija, verkkoyhteyden installointi laitteineen, verkottumista tukevat tietojärjestelmät, ergonominen asiointipiste)		
- Kirjastot (ensisijaisesti pienet kunnat, 203 kuntaa, noin 403 päätettä. Ei uusittavia).	403 000	1,209 M
- Kirjastoautot 120 kpl x 4 000 euroa	160 000	480 000
- Kaikki Yhteispalvelupisteet 200 kpl x 3000 euroa	200 000	600 000
2. Tukihenkilöstön palkkaus sivukustannuksineen, matkakuluja, pc, kännykkä, kalusteet Kustannukset 16 htv x 60 000 euroa	320 000	1,020 M
3. Henkilöstön täydennyskoulutus, julkisen hallinnon sähköisen asioinnin koulutus opastavalle henkilöstölle Kustannukset 250 x 3000 euroa	250 000	750 000
Yhteensä	1,3 M	3,9 M

Tiedoksi lisäksi:

Laskelmia asiakaspäätteiden lisätarpeen hankintakustannuksista eri kuntakokojen mukaan (ei mukana uusimistarvetta)

		€
- 105 kuntaa (alle 2 500 as); 135 as.p. x 3000 €	135 000	405 000
- 217 kuntaa (alle 5 000 as.); 366 as.p. x 3000 €	366 000	1.098.M
- 325 kuntaa (alle 10 000 as) 670 as.p.. x 3000 €	670 000	2,010 M
- 374 kuntaa (alle 20 000 as) 973 as.p. x 3000 €	973 000	2,919 M
- 411 kuntaa (alle 50 000 as) 1451 as.p..x 3000 €	1,451 M	4,353 M
- 426 kuntaa (kaikki) 2 144 as.p.x 3000 €	2,144 M	6,432 M

Liite 3

JHS-suositus maksuttomista julkishallinnon asiakaspäätteistä

LIITE 4 Kirjastojen laiteresurssiselvitys 2004

Kirjastojen asiakaspäätetilanne pää- ja sivukirjastoissa lääneittäin syksyllä 2004

Lääni	Pääkirjastoissa tietokoneita kpl	joista asiakas-käytössä kpl	Sivukirjastoissa tietokoneita kpl	joista asiakas-käytössä kpl
Etelä-Suomi	1 873	692	1 419	673
Länsi-Suomi	2 547	1 039	699	353
Itä-Suomi	783	263	148	60
Oulu	630	244	174	100
Lappi	278	115	59	28
Koko maa	6 111	2 353	2 499	1 214

Internetyhteyksin varustetut asiakastietokoneet kuntakoon mukaan 2004. Tavoitteet, lisäkappaleiden tarve ja uusittavien tarve. Tässä laskelmassa ei ole kirjastoautoja.

Kuntaryh- mät asu- kaslu-vun mukaan	Kunti- en luku- määrä	Asukas- luku	Asiakas- koneiden luku- määrä	Tavoite, kpl *)	Lisäkap- paleiden tarve kpl	Vanhen- tuneet, uusitta- vat kpl
Alle 2 500 as.	105	172 913	256	346	135	190
2 501- 5 000 as.	112	407 875	422	612	231	298
5 001- 10 000	108	781 584	516	782	304	343
10 001- 20 000	49	671 839	381	672	303	252
20 001- 50 000as.	37	1 066 605	668	1067	478	443
yli 50 000 as.	15	2 079 193	1390	2079	693	762
Koko maa	426	5 180038	3 633	5 558	2 144	2 288

*Asiakaskoneiden tavoite ja lisätarve laskettu seuraavasti:

- Alle 2 500 asukkaan kunnissa tavoitteena 2 asiakastietokonetta/1000 as
- 2 501 – 5 000 asukkaan kunnissa tavoitteena 1,5 asiakastietokonetta/1000 as
- Muut: 1/asiakaskone/1000 as
- Lisätarvetta laskettaessa ei ns. vähentävänä tekijänä ole laskettu mukaan niiden kuntien koneita, joissa tavoitteen yli on jo päästy. Ts. toisen kunnan asiakaskoneiden riittävällä (tai jopa suositukset ylittävällä) määrällä ei kompensoida tilannetta niissä kunnissa, joissa koneita on alle suositusten.

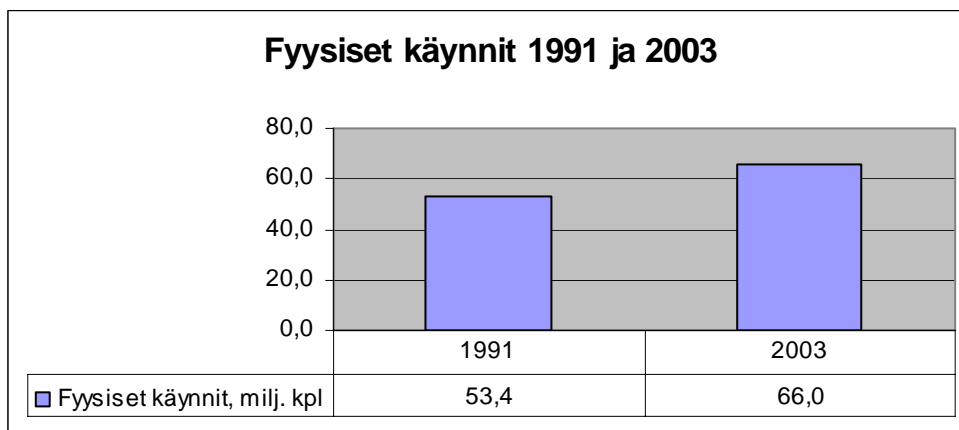

Asiakaspäätetilanne ja lisätarve kirjastoautoissa lääneittäin syksyllä 2004

Lääni	Kirjasto-autoja kpl	Internet- koneita asiakaskäy- tössä	Lisätarve Tavoite yksi asiakas- pääte/kirjastoauto
Etelä-Suomi	47	2	45
Länsi-Suomi	66	6	60
Itä-Suomi	38	2	36
Oulu	25	2	23
Lappi	16	2	15
Koko maa	192	14	179

Vain uusimmissa kirjastoautoissa on asiakasasiointia varten tietokoneet.

Yleisten kirjastojen kävijämäärät vuosina 1991 ja 2003

Fyysiset käynnit ovat kasvaneet vuodesta 1991 vuoteen 2003 +24 % eli 12,6 milj. käyntiä. Asukasta kohden vuonna käyntejä oli vuonna 1991 10,7 ja vuonna 2003 13,0. Fyysisten käyntien rinnalle ovat tulleet www-käynnit. Vuonna 2003 tilastoitiin 35 milj asiakkaan suorittamaa virtuaalikäyntiä kirjaston web-sivustoon. Henkilöstöä kirjastoissa on yhteensä vain noin 4 800.

Lähde: <http://www.tilastot.kirjastot.fi>

Liite 5. Työvoimatoimistojen asiakaspäätteiden alueellinen jakauma, 14.10.2004

Uusimaa	144
Etelä-Pohjanmaa	29
Häme	59
Satakunta	31
Lappi	52
Pohjois-Pohjanmaa	58
Kainuu	29
Pohjois-Karjala	41
Keski-Suomi	48
Pohjanmaa	31
Etelä-Savo	36
Kaakkois-Suomi	41
Pirkanmaa	73
Varsinais-Suomi	44

Yhteensä	716